

Reformarea Comisiei Naționale de Integritate: De la o instituție ineficientă la o agenție puternică și imparțială

Sumar Executiv

Corupția și lipsa de responsabilitate sunt văzute ca fiind cele mai mari probleme cu care se confruntă Moldova în prezent. Ani la rând societatea Moldovei a fost zguduită de numeroase scandaluri de corupție, însă niciunul dintre acestea nu a atins o finalitate juridică. Prin semnarea Acordului de Asociere, Guvernul Republicii Moldova și-a asumat angajamentul să lupte în mod eficient cu problemele de lungă durată privind corupția din țară și să asigure imparțialitatea organismelor responsabile cu aplicarea legii. Implementarea unui sistem fiabil pentru declararea și verificarea averii, alături de consolidarea instituției responsabile pentru acest sistem (Comisia Națională de Integritate - în continuare CNI) au fost incluse în Agenda de Asociere, pe lângă alte măsuri-cheie necesar de a fi luate în acest sens până la sfârșitul anului 2016. Legislația ambiguă și incompletă privind declararea averii a produs un sistem ineficient, cu doar 17 sancțiuni administrative aplicate și două dosare penale fiind în așteptare în instanță din 280 cazuri de încălcare detectate într-o perioadă de trei ani (2013-2015). Independența și imparțialitatea CNI au fost puse la îndoială din cauza deciziilor controversate ale acesteia și integrității îndoielnice a unor membri ai CNI.

Reforma sistemului de declarare și verificare a averii s-a confruntat cu o rezistență politică puternică. Partidul Democrat, cea mai influentă componentă a alianței de guvernare, a torpilat adoptarea așa-numitului pachet legislativ privind integritatea reformării sistemului în mijlocul anului 2015. Un an mai târziu, acesta a fost adoptat, și a intrat în vigoare în august 2016, în special sub presiunea partenerilor de dezvoltare. Noua legislație oferă mecanismele necesare de a transforma sistemul de declarare a averii într-un instrument eficient de prevenire a corupției, dar există o mare incertitudine cu privire la rezultatul reformei. Maniera și viteza cu care guvernul implementează aceste reforme ridică semne de întrebare despre existența unei voințe politice autentice de a construi o Autoritate Națională de Integritate puternică și imparțială, în continuare ANI.

Concluzii și recomandări:

🔍 **Selectarea și desemnarea celor care vor realiza reforma instituțională și aplica legislația, și anume conducerea noii instituții și inspectorii responsabili pentru activitățile de investigație. Este crucial ca atât președintele cât și adjunctul/a să fie recrutați printr-un proces de selectare deschis, transparent și în baza meritelor, din rândul persoanelor înalt calificate și cu integritate incontestabilă, fără nicio afiliere politică. Recomandăm ca UE să monitorizeze îndeaproape reorganizarea instituțională a ANI și reforma sistemului de declarare a averii, și să reacționeze prompt la toate inițiativele care au scopul de a le bloca.**

🔍 **Furnizarea de resurse financiare și materiale adecvate pentru instituția reformată. Fondurile insuficiente au constituit o problemă reală pentru activitatea ANI. Noua instituție va necesita și mai multe resurse financiare, deoarece numărul de personal și competențele acesteia au crescut. De asemenea, vor fi necesare fonduri substanțiale pentru a întreprinde activități de pregătire a lansării sistemului **E-integritate** (sistem pentru depunerea și verificarea online a declarațiilor de avere), cu data limită în ianuarie 2018. Solicităm ca UE să examineze posibilitatea de a oferi suport financiar Autorității Naționale de Integritate pentru activitățile de pre-lansare a sistemului E-integritate.**

🔍 **Retragerea proiectului de lege privind liberalizarea capitalului și stimularea fiscală aprobat în primă lectură în decembrie 2016 este de importanță maximă pentru succesul acestei reforme. Legea interzice cercetarea și sancționarea funcționarilor publice care ar legaliza activele lor anterior nedeclarate. În cazul în care va fi adoptată, aceasta va anula pachetul legislativ pe integritate, va promova cultura corupției și perpetua impunitatea în sectorul public. În plus, ar putea transforma Moldova într-un loc atractiv pentru legalizarea fondurilor obținute ilegal, nu doar la nivel regional, dar și la nivel mondial. Considerăm că UE ar trebui să facă publică declarația cu privire la această lege și să continue să aplice principiul condiționalității pentru a descuraja astfel de legi în viitor și pentru a propulsa reformele anticorupțive din Republica Moldova.**